MUZIEKTHEATER

The Mass Man

WOUTER VAN LOOY / WIM CATRYSSE / PETER VERHELST / MUZIEKTHEATER TRANSPARANT & ZEFIRO TORNA

De massa: een eeuwig probleem...

Regisseur Wouter Van Looy en videokunstenaar Wim Catrysse buigen zich in 'The Mass Man' over de ideeën die Elias Canetti formuleerde in 'Massa en Macht' (1960), hier poëtisch bewerkt door Peter Verhelst. De voorstelling leest die tekst tegen de achtergrond van de strijd in de Palestijnse gebieden. Zefiro Torna ondersteunt die lezing met een passionele vertolking van troubadoursliederen uit de 13e eeuw. De vraag daarbij is hoe we vandaag omgaan met angst en welke troost de massa dan biedt. Of nog: is het mensbeeld van Canetti vandaag nog relevant?

Uw steun is welkom
Pzazz.theater vraagt veel tijd en inzet van een grote groep mensen. Dat kost geld. Talrijke organisaties steunen ons, maar zonder jouw bijdrage als abonnee komen we niet rond als we medewerkers eerlijk willen betalen. Uw steun is van vitaal belang en betekent dat we onafhankelijk recensies over de podiumkunsten kunnen blijven schrijven. Alvast bedankt!

ABONNEREN LOGIN

ın Thielemans

© Koen Broos

Johan Thielemans
Gezien op 11 augustus 2022
Concertgebouw Brugge, in het kader van het MA Festival

MEER INFO

14 AUGUSTUS 2022 Als we de zaal betreden is het speelvlak duister. De ruimte weergalmt van chaotische, agressieve geluiden. Een stellage in de vorm van een lange gang deelt het plateau in twee. In die tussenruimte staat een klein ensemble: een drummer, een keyboardspeler en een luitspeler. Later duikt ook een fluitist op in een felle lichtstraal. Het publiek zit aan weerszijden van die stellage. Twee groepen die elkaar vanop afstand in het oog kunnen houden.

Terwijl het kabaal verstomt en plaats ruimt voor een hedendaagse interpretatie van middeleeuwse muziek verschijnen op een gaaswand filmbeelden. Wim Catrysse schoot ze tijdens een lang verblijf in de Palestijnse gebieden. Vooraf zie je echter hoe een leeuw een weerloos slachtoffer overmeestert en er zich te goed aan doet. Het is een beeld voor de angst die het gebrul van de leeuw elk levend wezen inboezemt.

De mens kent echter, in de woorden van Canetti, ook andere angsten: 'Voor niets is de mens meer beducht dan voor de aanraking door iets onbekends'. Daarom scheppen we aanvankelijk afstand tot anderen. Tegelijk is het individu wankel, zo alleen. 'Het liefst wil de mens opgaan in anderen die op hem lijken', meende Canetti, want 'alleen in de massa kan de mens van zijn aanrakingsvrees worden verlost'. Meteen weet je waarom het publiek in twee kampen verdeeld is: groepen bepalen zichzelf door zich van andere groepen af te zetten. Jo Thielemans (geen verwantschap!) zegt die teksten van Verhelst en Canetti met een sonore stem, Hij is zo de spil van de voorstelling.

Twee zangers, Els Mondelaers en Timo Tembuyser zwerven nu door de ruimte terwijl ze troubadoursliederen uit de dertiende eeuw en een enkel hekellied uit de 'Carmina Burana' vertolken. Jürgen de Bruyn selecteerde niet de treurige minneliederen waar we troubadours mee associëren, maar teksten met een politieke inslag. In het 'Palestinalied' waarschuwt de hoofse Duitse dichter Walther von der Vogelweyde (1170-1230) er de Joden bijvoorbeeld voor dat ze zullen boeten voor de dood van Jezus. Het geweld in het hedendaagse Palestina wordt zo gelinkt aan het fanatisme van de kruistochten.

Mondelaers en Tembuyser vertolken deze liederen met zoveel temperamentvol dat ze een volledig nieuw licht werpen op een repertoire dat doorgaans op een afstandelijke, zelfs wat ijle wijze vertolkt wordt. Zelfs Hildegard von Bingen is hier geen mystica maar een felle vrouw. De liederen bewaren hier hun mediterrane, Arabische kleur, ondanks een hedendaags, elektronisch klankbeeld. Deze zangers klinken volbloedig, geaard. Ook al is Tembuyser van opleiding acteur en geen zanger, hij schittert hier naast Mondelaers.

De angst en de pijn zijn dezelfde gebleven.

Ondertussen toont het scherm beelden van opstanden, opstootjes, manifestaties en soldaten op straat in Palestina. Als er brand wordt gesticht en autobanden worden aangerold wordt ook op het podium symbolisch een vuur aangestoken. Mensen houden van vuur, horen we ondertussen. Vuur brengt mensen samen. Een idee dat rechtstreeks aan Canetti ontleend is, al had die dan het Wenen uit het interbellum voor ogen. De beelden van Catrysse, aangevuld met materiaal van Youtube of Facebook, verruilen het Wenen van toen voor Palestina vandaag.

De combinatie van al deze elementen bepaalt de interpretatie van het gebeuren. Geweld heeft een taaie geschiedenis, zeker in Palestina en Israël. De voorstelling verbindt het actuele geweld in die streken met de wrede geschiedenis van de kruistochten. Ook in die tijd vloeide het bloed rijkelijk in de straten van Jeruzalem. Toen stonden christenen en moslims tegenover elkaar, vandaag zijn het Joden en moslims. Maar de angst en de pijn zijn dezelfde gebleven.

De voorstelling heeft daardoor wel een politieke inslag, maar de makers kiezen geen kant. Dit is geen voorstelling over de Palestijnse kwestie *an sich*. De voorstelling werkt op een meer abstract vlak, als een bespiegeling over geweld. Zo wordt het publiek niet alleen door de beelden bestormd, maar ook door de luide, onrustige muziek. Het licht, de liederen en de geluiden zijn een aanval op de ziel van de toeschouwer.

De citaten van Canetti versterken de bredere reflectie. Canetti zag hoe de angst voor aanraking de mens ertoe dreef zo dicht mogelijk bij elkaar te gaan staan. De massa biedt voor Canetti een uitweg uit het existentiële probleem, in marsen, betogingen, brandstichtingen. Dicht bij elkaar, genietend van de nabijheid van de ander, dat is de mens in de massa. Dat zou een utopisch moment kunnen zijn, maar het einde van de voorstelling toont hoe die massa, waarvan we de gelukkige blikken op het scherm zien, niet kan bestaan zonder een vijand, zonder de ander die niet tot de groep behoort.

ı complexe voorstelling die de virtuositeit niet uit de weg gaat. Vormelijk is ze even ›l sterk als 'Earth Diver', een eerder gezamenlijk project van Van Looy en Catrysse. Door ppelen aan het gedachtegoed van Canetti drukt de voorstelling ons op de realiteit. Kwamen ɜ zaal binnen, opgelucht of gerust kunnen we ze niet verlaten. 'Eeuwige' problemen los je ·t een overtuigende voorstelling. Maar inzicht bieden kunnen ze wel.

Uw steun is welkom
Pzazz.theater vraagt veel tijd en inzet van een grote groep mensen. Dat kost geld. Talrijke organisaties steunen ons, maar zonder jouw bijdrage als abonnee komen we niet rond als we medewerkers eerlijk willen betalen. Uw steun is van vitaal belang en betekent dat we onafhankelijk recensies over de podiumkunsten kunnen blijven schrijven. Alvast bedankt!

ABONNEREN LOGIN